

Situația social-economică și politică a județului Gorj între 1916-1926, oglindită în presa vremii

Albinel Victor FIRESCU

Anul 1916 a fost crucial pentru România, în ceea ce privește hotărârile adoptate în politica externă, pentru că statul român intra în războiul mondial, declanșat în 1914, după doi ani de neutralitate, alături de Antantă, cu scopul bine definit al încadrării națiunii române în aceleași granițe. Această decizie a avut o înrâurire deosebită asupra evenimentelor interne și internaționale ce avea să le cunoască România în deceniile următoare.

În toată această perioadă, județul Gorj, parte integrantă a României, a evoluat în măsura în care condițiile geopolitice și social-economice au permis-o.

Importanța strategică a județului Gorj, atât din punct de vedere economic, fiind situat pe una din căile cele mai importante ce leagă Oltenia de Transilvania, cât și din punct de vedere politic, în vederea apropiatului conflict în care unul dintre adversari avea să fie Imperiul Habsburgic, este reliefată în două documente inedite. Primul document, adresat Prefecturii Gorj, cu intrarea 16002/29 decembrie 1915, solicita ajutorul pentru urgentarea lucrărilor liniei Tg- Jiu – Bumbești, dată fiind „importanța acestei lucrări și urgența terminării ei”. Al doilea, adresat tot Prefecturii Gorj, cu intrarea 1141/31 ianuarie 1916, din partea „Direcțiunii Poliției și Siguranței generale”, înștiința că „Ministerul de Război a dat ordin comandamentelor de garnizoane să primească de la autoritățile administrative, polițienești și jandarmeria rurală toate armele de foc aflate în depozitul acestor autorități provenite ca corpuri delictive... și care urmează să fie vândute prin licitație publică...” spre a

le „trimite pe spesele lor arsenalului armatei”.

August 1916 aducea intrarea României în războiul pentru întregirea neamului. Traversarea munților în Ardeal de către armata română a fost urmată de contraofensiva extrem de puternică a generalului Erich von Falkenhayn, în data de 14/27 octombrie desfășurându-se bătălia de la Podul Jiului, când populația civilă, împreună cu militarii, au respins atacul salvând orașul Tg- Jiu¹. După lupte înverșunate, Tg-Jiu a fost însă ocupat la 2/15 noiembrie 1916, iar trupele germane și austro-ungare s-au revărsat în Oltenia².

Mentalul colectiv a fost susținut de credința nestrămutată că lupta pentru o cauză dreaptă va fi întotdeauna încununată de izbândă. În urma retragerii forțelor române, un grup de ostași a rămas în zona Fărcășești, sublocotenentul în rezervă Victor D. Popescu inițiind mișcarea de rezistență dintre 1916 și 1918³.

Bătălia de la Jiu a consacrat mituri naționale, Ecaterina Teodoroiu, simbol al luptei pentru realizarea unei Români Mari, întregită în granițele sale firești, care joacă în răsăritul Europei, rolul unei Franțe mai mici. (sic!)

O publicație olteană consemna sărbătorirea la Tg-Jiu a patru ani de la „victoria de la Jiu” sub titlul „Comemorarea unei Victorii”: „desfășurarea luptelor înseamnă pentru noi mare moment de mândrie națională. Femeile și bătrânii plângeau, din ochii lor cădeau lacrimi de bucurie!...”⁴. manifestările de bucurie, pentru victoria obținută cu atâtea sacrificii, sunt relatate timpuriu de presa cenzurată în perioada ocupației. În ziua de 12/25 noiembrie 1918 cu ocazia sosirii reprezentantului trupelor aliate la Tg-Jiu, „la gară manifestanții au rupt toate firmele și inscripțiile nemțești în ochii santinelor germane. Au ars tipăriturile și revistele nemțești ce s-au mai găsit la casieria gării iar biletele nemțești au fost luate și împrăștiate pe străzile orașului când manifestanții s-au înapoiat de la gară cântând: *Deșteaptă-te române!, Pe-al nostru steag, La arme, Marseileza*⁵”.

La sfârșitul războiului, starea populației era însă deosebit de dificilă. În Oltenia, majoritatea populației (cca. 97%) era țărănimea. Pe

parcursul celor doi ani de război inventarul agricol a fost distrus aproape în întregime, iar bogățiile naturale au fost exploatare în folosul inamicului. Adăugând faptul că aproximativ 1/10 din populația aptă de muncă a României a pierit sau a fost mutilată în război, din care cele mai importante contingente au fost oferite de Oltenia, avem imaginea generală a societății la sfârșitul războiului și a cerințelor ce se impuneau. Desigur, după aproape un deceniu de guvernare liberală reformatoare, cu destule sacrificii și neajunsuri, România pășea pe drumul modernității.

Încă din toamna anului 1919 presa menționează înființarea „Societății anonime pe acțiuni – Jiul din Tg-Jiu, fabrică românească de țesături, postav și frângherie. S-a constituit cu un capital de lei 350 000 împărțit în 700 acțiuni a lei 500 bucata. Membrii în consiliul de administrație d-nii: Drăgoescu N., Dumitrescu Negrea C., Hepites General C., Hortopan V., Iunian Gr., Popescu Mircea. Censori d-nii: Alemănuți D. I., Dumitrescu - Bumbesți Adrian, Tomovici P. N. Plopșor. Censori supleanți d-nii: Arghir Iancu Dănăricu R., Anghelescu Virgil. Actul constitutiv și statutele au apărut în Monitorul Oficial nr. 163/7 nov. 1919.⁶”

Având în vedere însă numărul populației ocupate în agricultură se poate considera că cea mai importantă problemă economică și socială era reforma agrară.

În septembrie 1920 a fost promulgată legea izlazurilor comunale. Studiind aplicarea acestei legi în județul Gorj, fostul magistrat George P. Pârvulescu consemna, referitor la aceasta, într-o broșură apărută „de curând” la Tg-Jiu: „articolul 19 din Constituție reglementează înființarea izlazurilor comunale numai în zonele de munte, prin exproprierea suprafețelor care nu cad în categoria celor expropriate pentru cultură. Însă domnul Garoflit, după cum rezultă din textul articolului I din legea de la 24 septembrie 1920, vrea să înființeze izlazurile comunale în fiecare comună, sat...” analizând legea magistratul gorjean demonstra că aceasta era în contradicție cu articolul 19 din Constituție. Articolul 27 al legii adăuga: „pământul propriu numai pentru pășune, expropriat prin aplicarea decretului lege din 16 decembrie 1918, se va destina pentru pășune comunală și nu se va precede la o nouă expropriere decât pentru

completarea lui, dacă este nevoie". G. Pârvulescu considera că: „prin articolul 27 Statul vrea să scape trecând asupra comunelor ca izlazuri, miile de hectare rămase în paragină... pentru care plătește arendă, fiindcă a procedat la luarea în posesiune a terenurilor declarate expropriate fără să se gândească dacă are cui să le dea!”⁷

La 17 iulie 1921 a fost votată legea pentru reforma agrară. Însuși ministrul agriculturii și domeniilor Alex Constantinescu preciza că reforma nu va putea mulțumi pe toată lumea și aceasta neluând în calcul abuzurile săvârșite în aplicarea legii⁸.

O lege deosebit de importantă pentru județul Gorj era legea pentru înființarea pădurilor comunale. Proiectul de lege a fost expus, de miniștrii Al. Constantinescu și Gh. Cipăianu, Consiliului întrunit la 9 mai 1924. „urmau să fie supuse exproprierii pădurile statului, pădurile persoanelor juridice, iar în unele regiuni, după caz, pădurile particulare. Despăgubirile urmau să se plătească în lei aur iar exploatarea să se facă în conformitate cu dispozițiile regiului silvic în vigoare. Pădurile moșnenilor erau scutite de expropriere”⁹.

Din punct de vedere politic, Gorjul a cunoscut atât frământările generate de lupta partidelor politice, mai ales în preajma alegerilor, cât și confruntările din sânul celui mai important partid politic al acestei perioade – PNL. Disensiunile din cadrul PNL sunt timpurii, încă de la intrarea României în război acutizându-se, mergând până la scindarea partidului. „Curierul Olteniei”, ziar politic independent face referire la excluderile din partid ce au loc la Craiova: „a fost exclus d-nu N. P. Romanescu și d-nu Titu Frumușanu, unul dintre distinșii noștri avocați, fost în mai multe rânduri reprezentant al județului Gorju în Parlament și fost vicepreședinte al Camerei...”¹⁰. Figura centrală a politicii oltenice este C. Neamțu din Iașii Gorjului numit din 14 /27 martie 1919 și ca șef PNL Dolj¹¹. O publicați liberală olteană vede în C. Neamțu omul cel mai de seamă al PNL „în județele Gorj și Dolj” unde „sătenii și fruntașii satelor îl aprobă, îl cunosc și aderă la acțiunea d-sale”¹².

Opoziția vede lucrurile dintr-o cu totul altă perspectivă. „Dacia”, organ naționalist-democrat, publică un articol, apărut în „Îndrumare nouă”

din Tg-Jiu și preluat de ziarul „Chemarea” din București în nr. 73/28 iunie 1919: „este adevărat că d-l Neamțu, fruntașul liberal din Oltenia a luat porumb de la Comisia de aprovizionare din Dolj pentru a-l împărți țărănilor din Romanați? Este adevărat că acest porumb s-a dus la moșia d-sale Brastavăț și la celelalte moșii pe care le are, unde l-a împărțit oferind o baniță de porumb care valorează 12 lei pentru secerișul unui pogon care valorează 100 de lei? Este adevărat că de la acei cărora le-a dat mai multe banițe a primit în dar câte o velință? Este adevărat că d-nul Neamțu se folosește de automobilul Prefecturii din Gorj ca să-și plimbe familia pe la Craiova sau București?”¹³”

Și în ziarul dizidenței liberale, C. Neamțu face obiectul atenției: „ferească Dumnezeu de cei ce încalță gheata peste opincă! D-l Neamțu le păstrează pe amândouă, ca să speculeze și pe cei cu ghete și pe cei cu opinci”¹⁴. Influența lui C. Neamțu este semnificativă în calitate de șef al liberalilor din Gorj și Dolj și director al Băncii Comerțului din Craiova. În timpul mării guvernări liberale, „anul 1924 va rămâne anul cel de pomină... pentru biata Craiovă...[când] pe la Primărie au trecut ca o umbră un director de bancă și un procurist al aceleiași bănci”¹⁵. Referirea se face la C. Neamțu și la nepotul acestuia C. Negrescu.

Presa consemnează și evenimentele din preajma fuziunii a două partide politice. Cotidianul „Neamul Românesc” menționează fuziunea Partidului Naționalist-Democrat al lui Iorga cu Partidul Poporului al lui Argetoianu și Congresul stabilit pentru ratificarea fuziunii, la care din partea Gorjului participă: Victor Danielescu, avocat, Niculiță Comșa, mare industriaș, Titus Staicu, avocat, Ilie Bădescu, institutor¹⁶.

Adesea, campaniile electorale degenerau în violențe, acuzele fiind la adresa celor aflați la guvernare: „la alegerile parțiale de la Gorj s-a înregistrat un caz, nu unicul, care a stârnit discuții violente în parlament. D-l D. Dobrescu, Președintele Uniunii Avocaților a fost maltratată de un căpitan de jandarmi Popescu”¹⁷. Se exprima și „teama că această afacere se va mușamaliza”.

În general, reformele adoptate, Constituția din 1923 au înscris România pe drumul modernității. La întrunirea PNL din Gorj, din noiembrie

1926 se făcea bilanțul guvernării stabilindu-se și obiectivele viitoare:

„Oratorii au expus realizările înfăptuite de PNL în recenta guvernare, iar d-l președinte al organizației a dat îndrumări pentru noul program de activitate... au luat parte peste 500 de fruntași din Tg-Jiu și din județ. Prezidează d-l C. Neamțu șeful organizației noastre. Înainte de a arăta scopul convocării d-l C. Neamțu dă citire unei scrisori primite de la d-l Gh. Tătărescu prin care fostul subsecretar de Stat arată cauzele imposibilității de a fi de față la această întrunire la care participă cu tot sufletul. D-l C. Neamțu adresându-se celor de față spune: <<V-am chemat pentru a face un nou apel la devotamentul și puterea dv. De muncă, în slujba partidului liberal și în interesul țării.

După patru ani de guvernare și de muncă grea și rodnică partidul nostru retrăgându-se de la cârmă simte azi nevoia de a-și reîmprospăta și de a-și aduna din nou puterile, pentru ca o dată, revenit în fruntea treburilor publice să poată continua opera începută cu atâta succes pentru el și mare folos pentru țară. Desăvârșirea acestei opere depinde în mare parte și de dvs., de munca de înțelegerea și de devotamentul dvs.

Pentru atingerea acestui scop sunt de părere să împărțim județul în mai multe sectoare, astfel ca mai toți prietenii noștri doritori de a pune munca lor în slujba partidului, să aibă un câmp de activitate potrivit puterii lor de muncă. Șefii acestor sectoare vor face legătura între organizația centrală a județului și comitetele comunale din sectorul fiecăruia. Vor avea de asemenea sarcina de a cerceta împreună cu acest comitete nevoile locale și de a le aduce la cunoștința organizației centrale a județului care la rândul ei le va studia, le va coordina și se va strădui să realizeze pe acelea din ele pe care împrejurările ar îngădui iar interesele generale ale țării vor cere>>. Dl. C. Neamțu, după ce dă mai multe îndrumări și explică în amănunt felul în care înțelege să se desfășoare viitoarea activitate a organizației, încheie în aplauzele tuturor, îndemnând pe toți prietenii la muncă și exprimându-și încrederea că toți își vor face datoria.

Dl. Neamțu dă apoi cuvântul la mai mulți fruntași ai partidului. Dl.

dr Hasnaș, după ce evidențiază opera realizată de PNL în diferite domenii de activitate și după ce aduce elogii d-lor: I. I. C. Brătianu, Vintilă Brătianu, I. G. Duca pentru inițiativele și contribuțiile ce au adus pentru înfăptuirea acestei opere, laudă activitatea d-lui Gh. Tătărescu, fostul subsecretar de Stat. Dl. doctor Hasnaș examinează apoi politica demagogică și sterilă a celorlalte partide politice. D-sa termină cuvântarea arătând munca și stăruințele depuse de C. Neamțu pentru propășirea județului Gorj.

Dr. C. Ștefulescu Ruca, președintele Comitetului Școlar al liceului din Tg-Jiu, spune că azi se ridică problema refacerii financiare, problema bisericească, problema școlii pentru desăvârșirea unității naționale, singura țintă a tuturor românilor cinstiți și patrioți.

D. Gh. Cămărășescu aduce elogii personalității d-lui C. Neamțu: <<D-l C. Neamțu, șeful nostru iubit [spune d. Cămărășescu] este un orator în adevăratul înțeles al cuvântului, pe d-sa interesându-l în primul rând ideile, căci este un adânc cugetător, pe care știe să le îmbrace într-o formă aleasă. Dl. C. Neamțu este dublat și de un om de acțiune, el este cel mai reprezentativ tip al muncii, căci întreaga lui situațiune morală și politică o datorează numai muncii.>> Oratorul spune apoi că în epoca de mari prefaceri sociale de care trecem, modestia ce caracterizează pe dl. Neamțu poate fi socotită ca o greșeală

Dl. N. N. Opișescu, în numele tineretului gorjean, arată importanța și menirea PNL.

Dl. Mihail Gele arată munca fără preget ce membrii acestui partid au dus-o atât în parlament cât și în județ arată străjnicia cu care a apărut chestiunile drepte ale gorjenilor.

La urmă, preotul Ilie Roșoga, fost senator, aduce binecuvântarea sa asupra întregii asistențe¹⁸.

Anexe

Candidaturile PNL- în „Viitorul”, XII, 3469, joi, 25 septembrie 1919
 Gorj – Cameră – C. Neamțu, I. Mateescu, Gh. Tătărescu, I. Dem. Petrescu, Vasile Arjoceanu, preotul Gh. Oprișescu, Petre Pănoiu
 „Candidații noștri” - „Neamul românesc”, 243, duminică, 2 noiembrie 1919.

Gorj – Senat – Gh. Dumitrescu-Bumbești, fost învățător, col. Iulian Pleșoianu, Simion Popescu – institutor Topești.

Cameră - gen. D. Cocorăscu, Cons. Roventă, învățător Stejerei, Victor Danielescu – avocat, fost magistrat, fost administrator de plasă, Aristide Schileru, fost judecător, preot Sebastian Pârvulescu – Cernădia, Gr. Iunian – avocat, fost deputat

Aleși – „Universul”, 345, duminică, 9 nov., 1919.

Gorj – Gh. Tătărescu, C. Neamțu, I. Mateescu, V. Arjoceanu (liberali), A. Schileru, Iunian Gr., Bobancu Șt. (țărăniști)

Rezultatele alegerilor pentru Senat – „Viitorul”, 3517, 12 nov. 1919

Gorj – D. Culcer, Gh. Stolojan, preot Ilie Roșoga – liberali

Rezultatele alegerilor pentru Cameră – „Universul”, 133, luni 31 mai 1920

Gorj – Virgil Slăvescu, Pavel Neagu, I. Ciotor, P. Tomovici – partidul poporului

Rezultatele alegerilor pentru Cameră – „Viitorul”, XIV, 4199, duminică, 12 martie 1922.

Gorj – Gh. Tătărescu, I. Mateescu, N. Frumușanu, Gele I. Mihail (liberali), Grig. Pătrășcoiu, Pant. T. Bărbulescu (independenți)

Alegerile comunale – „Cuvântul”, II, nr. 390, luni, februarie 1926.

Tg-Jiu – lista guvernului aleasă

Rezultatele alegerilor pentru Cameră – „Viitorul”, nr. 5476, duminică, 6 iunie 1926

Gorj – Al. Spineanu, I. Ciotor, Dinu Stolojan, M. Slăvescu (guvern), Gr. Iunian - opoziția

Bibliografie

Documente:

Documente inedite – Muzeul Județean Gorj

Lucrări generale:

Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers enciclopedic, București, 2002

Diaconu, Luchian, *Momente din epopeea făuririi Statului Național Unitar Român*; Editura Scrisul românesc, Craiova, 1988.

Keith Hitchins, *România 1866-1947*, Editura Humanitas, București, 1998.

Presă:

„Agrarul”, VII, nr. 597, sâmbătă, 7 mai 1921.

„Argus”, anul X, nr. 2006, duminică, 9 nov. 1919.

„Curierul Olteniei”, XXVI, nr 1050, luni 17 decembrie 1918.

„Dacia”, Craiova, I, 30, 18 august, 1919.

„Flamura”, Craiova, I, nr. 2, 4 iunie, 1920.

„Liberalul”, X, 11, marți 21 octombrie, 1919.

„Neamul Românesc”, XIX, 104, miercuri, 14 mai 1924.

„Protestarea”, Craiova, III, 407, vineri 22 martie, 1919

„Românismul”, Tg-Jiu, 4, nr. 2, 18 noiembrie, 1918.

„Straja”, Craiova, I, 91, 6 august, 1919.

„Universul” XLII, nr. 105, luni 12 mai, 1924.

„Viitorul” XVI, nr. 4740, luni 24 decembrie, 1923.

NOTE:

¹ Luchian Diaconu, *Momente din epopeea făuririi Statului Național Unitar Român*, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1988, p. 31.

² Ibidem, p. 32.

³ Ibidem, p. 163.

⁴ „Flamura”, Craiova, I, nr. 2, 4 iunie 1920.

⁵ „Românismul”, Tg-Jiu, 4, nr. 2, 18 noiembrie 1918.

- ⁶ „Argus”, anul X, nr. 2006, duminică 9 nov. 1919.
- ⁷ „Agrarul”, VII, nr. 597, sâmbătă, 7 mai 1921.
- ⁸ „Viitorul” XVI, nr. 4740, luni 24 decembrie 1923.
- ⁹ „Universul” XLII, nr. 105, luni 12 mai 1924.
- ¹⁰ „Curierul Olteniei”, XXVI, nr 1050, luni 17 decembrie 1918.
- ¹¹ „Protestarea”, Craiova, III, 407, vineri 22 martie 1919.
- ¹² „Straja”, Craiova, I, 91, 6 august 1919.
- ¹³ „Dacia”, Craiova, I, 30, 18 august 1919.
- ¹⁴ „Liberalul”, X, 11, marți 21 octombrie 1919.
- ¹⁵ Ibidem, VIII, 1, 15 ianuarie 1925.
- ¹⁶ „Neamul Românesc”, XIX, 104, miercuri 14 mai 1924.
- ¹⁷ „Curierul Olteniei”, XXXII, 1326, 7 aprilie 1925.
- ¹⁸ „Viitorul”, nr. 5622, miercuri 24 nov. 1926.